

Selvitys kuntayhtymien sopimuksen teko-oikeudesta

Etelä-Savon hyvinvointialueen väliaikainen toimielin on kokouksessaan 1.9.2021 § 40 antanut seuraavat suositukset:

- johtaja-, päällikkö- ja asiantuntijatason virat ja tehtävät, silloin kun niissä on lakkaavan organisaation arvion mukaan työn teettämisen tarve, suositellaan täytettäväksi määräaikaisina vuoden 2022 loppuun saakka
- lakkaavissa organisaatioissa noudatetaan maltillista palkkapolitiikkaa
- uusien kustannusvaikutuksiltaan merkittävien hankintojen osalta (esim. ICT, sairaalatekniikka ym.) neuvotellaan vaten ja lakkaavien organisaatioiden välillä ja vältetään päällekkäisiä hankintoja, ellei ne ole lakkaavan organisaation toiminnan kannalta välttämättömiä
- merkittävät kehittämishankkeet valmistellaan yhteistyössä vaten ja lakkaavien organisaatioiden välillä
- merkittäviä vate/hyvinvointialuetta sitovia sopimuksia tulee välttää paitsi, jos päätöksentekoa ei voida asian kiireellisyyden vuoksi lykätä tai jos vate/hyvinvointialue puoltaa hankintaa (tarkemmat ohjeet kunnille ja kuntayhtymille sopimusten hallintaan liitteessä)
- lisäksi suositellaan vahvaa yhteistyötä vate/hyvinvointialueen ja lakkaavien organisaatioiden välillä kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa, jolla on taloudellista tai muuta merkittävää vaikutusta hyvinvointialueelle. Lisäksi väliaikainen valmistelutoimielin suosittelee uudistuksessa mukana olevia organisaatioita noudattamaan seuraavia periaatteita, kun valmistelutehtäviä hoidetaan nykyisistä organisaatioista annettavan virka-avun kautta:
- virka/palvelussuhde säilyy nykyisessä organisaatiossa
- asiantuntija/valmistelija tekee valmistelutyötä omalla palkallaan
- nykyinen organisaatio maksaa palkkakulut ja vastaa työnantajavelvoitteista
- hallinnollinen esimies on nykyisessä organisaatiossa
- operatiivinen työnjohto-oikeus on hyvinvointialueen projektipäälliköllä/muutosjohtajalla.
- merkittävät investointi- ja kehittämishankkeet käsitellään väliaikaisessa valmistelutoimielimessä.

Päätöstä on perusteltu seuraavasti:

Voimaannolain 12 §:n mukaan kunkin hyvinvointialueen kuntien, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueiden, sairaanhoitopiirien, erityishuoltopiirien ja alueen pelastustoimen sekä tarvittaessa muiden viranomaisten on osallistuttava hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmisteluun ja annettava hyvinvointialueelle siinä tarpeellista virka-apua.

Lisäksi uudistuksessa mukana olevien organisaatioiden tulisi pyrkiä välttämään kaikkia sellaisia toimia, joilla saattaa olla kielteisiä vaikutuksia hyvinvointialueen talouteen ja toimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että lakkaavat organisaatiot ottavat toiminnassaan huomioon jo tässä vaiheessa seuraavat väliaikaisen valmistelutoimielimen esittämät suositukset.

Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää 1.3.2022 saakka väliaikainen valmistelutoimielin. Voimaannpanolain 8 §:n mukaan se vastaa toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes aluevaltuusto on valittu ja aluevaltuuston asettama aluehallitus on aloittanut toimintansa. Voimaannpanolain 10 §:n mukaan valmistelutoimielimen tehtävänä on yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, joista tehtäviä ja niitä hoitavaa henkilöstöä siirtyy hyvinvointialueelle, hoitaa tässä pykälässä mainitut tehtävät. Tämän toimivallan nojalla sillä on ollut oikeus antaa edellä mainittu suositus, koska se on ollut hyvinvointialueen valmistelua.

Suositus ei ole velvoite eikä sillä siten ole minkäänlaista juridista asemaa ja merkitystä vaan sen mukainen toiminta perustuu vapaaseen harkintaan. Tietenkin olisi toivottavaa, että annettujen suositusten mukaisesti toimittaisiin, mutta sitä ei voida vaatia.

Voimaannpanolain 25 §:n mukaan 1.7.2021 lain voimaan tulon jälkeen kunnalle jäävät vahingonkorvausvastuut tai muut sopimuksen päättämisestä seuraavat vastuut, jollei muuta sovita. Kunta vastaa lain tai sopimusten vastaisista toimista ja niistä aiheutuvista seuraamuksista. Lisäksi pitkäaikaiset, hyvinvointialueen kannalta epätoivottavat sitoumukset eivät siirry, jolleivät hyvinvointialueet ja kunnat toisin sovi. Tämä ei rajoita sopimuksen teko valtaa, mutta tässä kirjataan vastuunjaosta seuraamusten osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 39 §:ssä on määrättyä sopimuksen tekovallasta.

Pykälässä säädetään, että kun kuntayhtymän viranomainen on antanut § 21 mukaisen selvityksen omaisuudesta, sopimuksista ja vastuista 28.2.2022 mennessä, niin kuntayhtymän viranomaisen selvityksen antamisen jälkeen ei voi päättää asioista, joilla olisi merkittäviä hyvinvointialuetta sitovia vaikutuksia, paitsi jos päätöksentekoa ei voida asian kiireellisyyden vuoksi lykätä tai jos hyvinvointialue antaa päätökselle suostumuksen.

Edellä mainitulla perusteella hyvinvointialueen väliaikainen toimielimen antama suositus ei ole sitova määräys lisäksi väliaikainen toimielin ei voi antaa sitovia määräyksiä sopimuksen tekovallasta lakkaaville kuntayhtymille.

Aki Rasimus

Lakimies

Etelä-Savon hyvinvointialue